

Bulletin

Asociace pracovníků v rané péči

2017–2018
listopad–leden

ÚVODNÍK

Milí kolegové,
leden 2018 mi z pohledu redaktorky tohoto bulletinu přijde jako velmi optimistický začátek nového roku. Velkou změnou byla aktivita vás samotných, kteří jste dobrovolně a iniciativně přispěli článkem či aktualitou. Je to více než inspirativní a díky vám je bulletin pestřejší a bohatší. Můžete se těšit na článek o semináři „Pečujme o své blízké tady a teď“ připravený Alenou Kunovou a na tiskovou zprávu týkající se konference rané péče s podtitulem „Multidisciplinární přístup pro děti raného věku“ pořádanou Ranou péčí Centra sociálních služeb (CSS) Tloskov. Dále mohu jen doporučit článek o proběhlém kazuistickém semináři s tématem „Jak nám sociální síť proměnily poradenskou praxi“, který připravila PaedDr. Jana Vachulová, ta také krátce zavzpomíná na výraznou osobnost rané péče v České republice, kterou dozajista byl **PhDr. Josef Smýkal**.

Ze semináře organizovaného Alfa Human Service, který se konal 31. 10. 2017 v Senátu Parlamentu ČR přinesla informace Mgr. Alena Kunová. EDA cz přichází s článkem o historii a aktualitách jejich aplikace EDA PLAY. Také připomenou seminář „Raná péče: vzájemná inspirace 2017“, který pořádali pod záštitou APRP.

Velký článek, který vždy představuje jedno z členských pracovišť, je tentokrát věnován Centru pro dětský sluch Tamtam, o. p. s. Protože je to organizace, kde pracuji, pevně věřím, že se mým kolegům podařilo vám představit oblasti a problematiku, kde jsme jedineční a výjimeční. Pravidelný kalendář vzdělávacích akcí přinese pár novinek, na které se můžete do konce projektu těšit.

Se začátkem nového roku jsem si koupila nádherný diář s citáty z knih Paula Coelho, tak si dovoluji na závěr svého úvodníku jeden z nich přiložit jako malý „dárek“ pro vás, poradce rané péče.

„Učit se znamená uložit věci na polici nebo se zbavit všeho, co se nám nebodí, a jít dál svou cestou nalehko.“
Přeji nám všem lehkost a těším se na spolupráci.

Přeji krásné čtení,

*Mgr. Petra Verdis, koordinátor projektu
Profesionalizace Asociace pracovníků rané péče, z. s.*

AKTUALITY

PEČUJME O SVÉ PEČUJÍCÍ TADY A TEĎ

... zněl název semináře, který se konal 31. 10. 2017 v Senátu Parlamentu ČR. Organizoval jej Alfa Human Service pod záštitou místopředsedkyně paní Miluše Horské. Výhodisky práce byly závěry květnového workshopu v Senátu, který se oblastí podpory dlouhodobě pečujících osob již zabýval, s následujícími závěry:

- Chybí systémová podpora pro pečující, vzdělávání pro pečující a psychologická pomoc.
- Prioritou je udržet pečovaného v domácím prostředí za pomoci sdílené péče.
- Řešení musí jít zdola – následovat již existující příklady spolupráce na komunitní úrovni.

Za malé vítězství lze považovat skutečnost, že novela zákona O sociálních službách obsahuje definici „pečující osoby“. Dále bude zřejmě nezbytné se vydat cestou experimentální spolupráce různých forem

OBSAH

OBSAH

Úvodník	1
Aktuality	1
Pečujme o své pečující tady a teď	1
Raná péče pomáhá rodinám s dětmi s ohroženým vývojem nebo postižením	2
Model pro opuštěný ostrov aneb „Jak nám sociální síť proměnily poradenskou praxi.“	3
Raná péče: vzájemná inspirace 2017	4
Odchod jednoho ze zakladatelů rané péče PhDr. Josefa Smýkala.	5
Vzdělávání	6
Reflexe proběhlého vzdělávacího programu	6
Kalendář vzdělávacích programů v rámci projektu Profesionalizace Asociace pracovníků v rané péči, z. s. (jaro 2018)	6
Raná péče	9
Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.	9
Mezioborová spolupráce odborníků pomáhá	19
Aplikace EDA PLAY	20

profesionální a neformální podpory na komunitní úrovni, která později přeroste do legislativy. Tyto aktivity mohou být finančně podpořeny ze strany EU, případně grantů na místní úrovni.

MPSV chystá zákon o ucelené rehabilitaci, který se problematiky také „nějakým způsobem dotkne“ (souvislost byla uvedena takto volně).

Práce skupiny, do níž jsem se za APRP zapojila, bude v letošním roce pokračovat. Věřím, že se mi podaří vnést do problematiky téma rodičů malých dětí jako dlouhodobých pečovateli! O dalším dění budu ráda informovat.

Mgr. Alena Kunová,
vedoucí služby Raná péče Diakonie

RANÁ PÉČE POMÁHÁ RODINÁM S DĚTMI S OHROŽENÝM VÝVOJEM NEBO POSTIŽENÍM

Pomoc rodinám s dětmi do sedmi let s ohroženým vývojem nebo mentálním, tělesným či kombinovaným postižením nabízí raná péče. Je bezplatnou terénní službou, jejímž cílem je, aby rodiče vyhledali včas pomoc. O tom, jak tento systém funguje, kdo ho může využít, jak získat důvěru rodin, jichž se problém týká, i jak jim pomoci v praktických otázkách, hovořili dnes v Benešově odborníci na konferenci rané péče s podtitulem „**Multidisciplinární přístup pro děti raného věku**“. Pořádala ji Raná péče Centra sociálních služeb (CSS) Tloskov, která působí na Benešovsku, Voticku, Vlašimsku, Dobříšsku a Říčansku a terénní služby poskytuje od začátku systému sociálních služeb, to je deset let. Dětská lékařka a genetička MUDr. Elsa Zemánková upozornila, že 3–5 procent dětí přichází na svět s nějakým handicapem. „*Jenom medicínská péče nestačí, protože má svoje limity. Snažíme se o pacienty pečovat podle nejnovějších medicínských poznatků, ale v řadě případů musí přijít následná péče. Rodina pečovat o handicapované dítě nezvládne, když nemá oporu v rané péči, když nemá oporu v sociální péči,*“ upozornila lékařka.

Její slova potvrdila i Lenka H., která využívala ranou péči pro svá dvojčata od tří do sedmi let jejich věku. „*Byla jsem moc spokojena – raná péče dávala podporu jednak mně, abych zvládala péči o děti, pomohla mi vytvořit vhodné prostředí pro vzdělávání dcer, naučila mě, jak se s nimi alternativně dorozumět, protože mají problém s komunikací. Pomohla mi taky v sociálních otázkách – dověděla jsem se, že máme nárok na příspěvek na péči, pomohla mi najít potřebné formuláře a poradila, jak je vyplnit. Neměla jsem už energii to sama hledat a studovat. Taky mi pomohla při hledání vhodné školky a nasměrovala mě i na školu, kde by se dcery mohly dál vzdělávat,*“ uvedla Lenka H. O rané péči se dozvěděla od kamarádky, která žije v Praze a tuto službu využívala. Začala proto hledat podobnou službu v regionu a našla ji v CSS Tloskov.

Podle vedoucí Rané péče CSS Tloskov PhDr. Radky Jirouškové odborníci z oblasti předškolní pedagogiky, zdravotnictví i sociální oblasti cítí, že raná péče je málo propagovaná služba.

Raná péče, která je terénní službou, se odehrává přímo v rodině, tedy v domácím prostředí. Hodně rodičů se toho někdy obává a preferuje první návštěvu v ambulantním zařízení. To byl i jeden z důvodů, proč CSS Tloskov otevřelo loni na podzim své kontaktní místo (detašované pracoviště) rané péče v objektu společnosti RUAH o. p. s., v Tyršově ulici v Benešově.

Konference si proto dala za cíl ukázat toto úskalí. Snažila se upozornit nejen rodiče, ale také odbornou veřejnost, ať už učitelky a asistentky v mateřských školách, lékaře i studenty-dobrovolníky, aby pomohli najít cestu k rané péči všem, kteří ji potřebují.

Na konferenci přednášeli své příspěvky právě odborníci z řad lékařů, z OSPOD Benešov, z Pedagogicko-psychologické poradny a Úřadu práce Benešov, a byli doplněni prezentací rané péče CSS Tloskov a APRP.

Na závěr se představil Nadační fond Zlatá Hvězda Benešov, který podporuje děti se zdravotními problémy z Benešovska.

Zastřešující profesní organizací pracovišť z celé republiky je Asociace pracovníků v rané péči. Její zástupkyně Mgr. Pavla Skalová na konferenci uvedla: „*Chceme být silná střešní organizace, která bude schopna hájit obor rané péče.*“ Pomoci k tomu by měl projekt, do nějž se zapojila, a jehož cílem je rozšířit členskou základnu, nabídnout jejím členům kvalitní vzdělávání a hlavně vymezit profesi „poradce“, kterou by chtěla zařadit do katalogu prací.

Jaroslava Tümová, PR Posázaví o. p. s.

Kontakt pro další informace:

PhDr. Radka Jiroušková, vedoucí Rané péče CSS
Tloskov, tel: 731 156 769, e-mail:
jirouskovar@tloskov.cz, www.tloskov.cz.

MODEL PRO OPUŠTĚNÝ OSTROV ANEB „JAK NÁM SOCIÁLNÍ SÍŤ PROMĚNILY PORADENSKOU PRAXI.“

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ APRP 1. 12. 2017, PRAHA

Kazuistické semináře jsou velmi oblíbenou a léty prověřenou platformou, na které se poradkyně rané péče z členských organizací setkávají. Jedná se vždy o velmi praktické sdílení konkrétního tématu, které je pro všechny aktuální, na kterém se předem dohodneme a ke kterému některá z poradkyň předem zpracuje úvod – kazuistiku nebo teze k následné diskuzi.

Prosincového semináře na téma sociálních sítí se zúčastnilo 14 poradkyň ze 7 pracovišť. Úvod do tématu tentokrát připravily dvě Pavly z pražské Rané péče Diakonie – díky!

V následujícím textu přinášíme stručně zachycené body, kterým se účastnice věnovaly, a otázky, na které se snažily nalézat odpovědi. Ne vždy se to podařilo – a tak si je můžete nadále zkoušet hledat i ve svých týmech.

- Historie kontaktů s klienty na dálku – nejprve dopisy a korespondenční lístky, poté pevné telefony, později už téměř výhradně mobily, již dlouho také e-maily (minimum klientů bez připojení).
- Nově se mnozí rodiče přesunuli pouze na facebook a e-mail už prakticky nepoužívají. **Otázka: Je třeba, aby poradkyně měla svůj pracovní facebook? Nebo stačí facebook pracoviště?**
- Kazuistika – příklad jedné klientské rodiny: rodiče i poradkyně mají facebook, rodina prakticky odmítá terénní konzultace a preferuje řešení svých cílů přes sociální síť.
 - » Výhody: rychlost řešení konkrétních problémů, vlastní aktivita rodičů, možnost vrátit se k formulacím rodiny, doptat se; úspora zdrojů (času, pohonných hmot), věcnost, zaměřenost jen na to, co rodiče sami zvolí. Možnost poskytování

služby v nestandardní situaci – rodina dlouhodobě v zahraničí („model pro opuštěný ostrov“).

- » Nevýhody: mnohem menší znalost projevů a dovedností dítěte, více poradenství a méně doprovázení, nebezpečí, že se prostřednictvím facebooku rodičů seznámíme s jejich velmi osobními informacemi, které ani vědět nechceme – nutnost vědomě je filtrovat. **Otázky: Jak provázat dění na facebooku s dokumentací klienta, jak na něm ošetřit citlivá data? Jak zabránit, aby mne klient nekontaktoval proto, že mne právě vidí přihlášeného?** (Pozn.: Takové omezení lze nastavit.)

- Co s žádostí klientů o přátelství na soukromém facebooku poradkyň? Některé důsledně ignorují, jiné akceptují na důkaz dobrého vztahu, ale dále už cíleně nekomunikují, necítí se k tomu vázány. **Otázka: Bylo by vhodné po ukončení služby odebrat rodinu na soukromém facebooku z přátel?**
- Některá pracoviště sdělují již v nabídce služeb, že poradkyně přes facebook zásadně nekomunikují.
 - » Výhoda: rodiny jsou na tom stejně, zabráníme tomu, aby se porovnávaly, kdo s kým je a není na facebooku.

Otázka: Je užitečné dát přesné vymezení způsobů komunikace do vnitřních pravidel poskytování služby?

- Dalším souvisejícím tématem, nad kterým jsme se na semináři zamýšlely, bylo vnášení osobních témat do služby v rodinách. Shodly jsme se, že na dotazy rodičů týkající se osobních témat by poradkyně odpovědět měla, ale sdělujeme pouze stručné informace a taková fakta, která sdělit chceme – tudíž některé přímé dotazy je třeba i slušně odmítnout.
- Někdy je naopak problémem, že poradkyně vnáší osobní témata bez omezení a z vlastního popudu – nelze říci, že se to vůbec nikdy nemá dělat, ale je třeba taková sdělení omezit na minimum, použít je, pokud se to výslovně hodí, a pracovat s nimi maximálně citlivě.
- Specifickým tématem je otázka vzájemného tykání poradkyň s rodiči. Některá pracoviště to vylučují, případně preferují vykání s používáním křestního jména. Někde je tykání umožněno, pokud nabídka vyjde od rodiny a poradkyně ji chce akceptovat. (Podle Diakonie to tak funguje cca v třetině jejich klientských rodin.)
- Raná péče I MY referuje o specifické situaci – pracují s dobrovolníky, kteří si s rodinou tykají, a poté se dobrovolnice stala poradkyní; sděluje, že jí tykání způsobilo dle její zkušenosti horší výchozí pozici pro vymezení rolí v rodině.

Otázky z diskuze

Při diskuzi o předem daných tématech vyplynuly ještě další otázky, ke kterým bude dobré se při společných setkáváních vracet. Zde je jejich stručný přehled.

Zjišťujeme, zda zájemce o službu, který s námi jedná, je zákonným zástupcem dítěte? Pokud ano, jak? (Často je dítě svěřeno jen jednomu z rodičů, případně střídavě oběma...)

Kdo podepisuje dohodu o poskytování služby? (Optimální je podpis obou rodičů.)

Zdůrazňujeme v rodinách dostatečně, aby se o výstupy z konzultací podělili oba rodiče, přestože bývá přítomen jen jeden?

Nabízíme opakovaně možnost účasti druhého z rodičů – většinou tatínka – při konzultaci poradkyně v rodině?

Takže vidíte, že probíraná témata byla široká a otázek více než odpovědí. Tou největší otázkou nakonec pro nás zúčastněné zůstalo, zda a jak by bylo vhodné hledat k tématu sociálních sítí (a souvisejícího tématu vnášení osobních informací do rodin) odpovědi, které by byly v rámci APRP společné a závazné. Posudte sami...

*PaeDr. Jana Vachulová,
vedoucí služby Raná péče EDA cz*

Sieglové a Marie Teplé ze Střediska Na Sioně v Kutné Hoře reflektující jejich spolupráci s norským Institute of Applied Behaviour Analysis. Odpolední program zpestřilo vystoupení Petry Tomalové z Centra provázení, které sice nepatří mezi přímé poskytovatele rané péče, ale úzce s nimi spolupracuje – nabízí rodinám dětí se závažnou diagnózou podporu v nemocnici a staví tolik potřebné mosty mezi zdravotnictvím a sociální oblastí. Závěr setkání patřil instruktorkám stimulace zraku z EDY Markétě Skalické a Martině Herynkové a novinkám převážně z oblasti problematiky CVI, které načerpaly na konferenci VISION 2017 v Haagu.

Seminář, který se uskutečnil s laskavou podporou Nadačního fondu Avast a agentury Ipsos, hodnotila většina účastnic ve zpětnovazebném dotazníku jako přínosný. Zajímavá pro ně byla nejen odborná stránka, ale i možnost neformálního setkání s kolegyněmi z jiných pracovišť. Snad se tedy brzy setkáme na další společné akci.

*PaeDr. Jana Vachulová,
vedoucí služby Raná péče EDA cz*

RANÁ PÉČE:**VZÁJEMNÁ INSPIRACE 2017**

V úterý 7. listopadu loňského roku proběhl v centru Prahy seminář **Raná péče: vzájemná inspirace 2017**. Akci pod záštitou APRP uspořádala organizace EDA s cílem podpořit komunikaci a sdílení profesních zkušeností mezi poskytovateli rané péče.

Setkání se zúčastnili zástupci 12 organizací z celé České republiky. Po úvodním slově Jany Vachulové seznámila Petra Mžourková přítomné s výsledky výzkumu, který pro EDU uskutečnila v roce 2017 agentura Ipsos. Z výzkumu vyplynulo, že počet těch, kteří se s pojmem raná péče setkali, v populaci pomalu roste; ne vždy ale dotázaní věděli, co tento pojem znamená. Poselství pro poskytovatele rané péče je jednoznačné – v osvětových kampaních zaměřených na odbornou i laickou veřejnost je třeba nadále pokračovat.

Po odbočce do světa sociologických termínů zavedly Alice Pexiederová a Martina Vaňkátová z EDY své kolegyně z oboru na konferenci ICEVI, která se v červenci 2017 uskutečnila v belgických Bruggách a kde prezentovaly aplikace z rodiny EDA PLAY a možnosti jejich využití. Návštěvu Bělehradu a konference Eurlly-aid přiblížila účastníkům Jana Hunáková ze zlínského Educa, která v další části svého příspěvku představila systém rané péče v Nizozemí. Inspiraci všem, kdo pracují s dětmi s PAS, nabídl příspěvek Markéty

ODCHOD JEDNOHO ZE ZAKLADATELŮ RANÉ PÉČE PhDr. JOSEFA SMÝKALA.

EDA cz, z. ú., (dříve Raná péče EDA, o. p. s., Středisko pro ranou péči Praha, o. p. s.) je, společně se Střediskem rané péče Brno SPRP, nejstarším pracovištěm rané péče v naší zemi. Proto se nás hluboce dotkla zpráva o odchodu jednoho ze zakladatelů této služby v naší republice, PhDr. Josefa Smýkala.

V jeho případě nejsou slova o dlouhém a plodném životě žádnou frází – odešel 28. prosince 2017 ve věku 91 let, ale ještě v listopadu 2017 jsme si s ním dopisovali při hledání historických pramenů týkajících se péče o nevidomé – a jeho orientace v oboru a spolehlivost při zasílání slíbených materiálů byla dokonalá jako kdykoli předtím...

Uvádět zde seznam jeho knih, článků a aktivit není nutné, protože se sobě vlastní důkladností vše dokumentoval a lze se s tím seznámit na stránkách smykal.ecn.cz/omne.

Co však žádná webová stránka či článek nezachytí, to je jeho osobní energie a nasazení pro každou věc, o které byl přesvědčen, a jeho obdivuhodná vnitřní kázeň, která se projevovala nejen v jeho díle, ale i v soukromém životě. Vzpomínám i na emocemi nabitě debaty, když se naše názory lišily – naposled v srpnu 2016 jsme u Smýkalů vášnivě diskutovali na téma, zda je lepší psát a vydávat české tyflopédické publikace, nebo zda je rozumnější věnovat se překladům ověřených děl zahraničních.

Při všech jeho aktivitách mu byla velkou oporou a zázemím jeho manželka, paní Dagmar Smýkalová – tímto jí vyjadřujeme hlubokou soustrast, zvláště při pohledu na fotografii, o kterou se s námi rodina podělila a která ukazuje právě to, co jí bude tak nesmírně chybět...

Sbohem, pane doktore!

*PaedDr. Jana Vachulová,
vedoucí služby Raná péče EDA cz*

Článek byl původně uveřejněn na webových stránkách EDA cz, děkujeme za možnost ho publikovat i v našem bulletinu.

REFLEXE PROBĚHLÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

JEDNODENNÍ SEMINÁŘ SENZORICKÉ INTEGRACE

Dne 24. 1. 2018 pořádala Asociace pracovníků v rané péči v rámci projektu „Profesionalizace Asociace pracovníků v rané péči“ seminář zaměřený na vhléd do sensorické integrace (dále SI). Kurz probíhal v Olomouci a zúčastnilo se ho 14 pracovníků – poradkyň rané péče. Kurz lektorovala PaedDr. Jana Hřčová, Ph.D. Sensorická integrace (SI) je metoda vypracovaná ergoterapeutkou A. J. Ayres. Na SI lze nahlížet jako na teorii, jako na schopnost centrálního nervového systému a také na metodu/terapii.

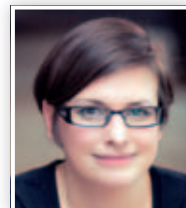
Dle SI máme kromě základních smyslů (zrakového a sluchového) další tři možnosti vnímání, které jsou ještě původnější než ty dva předchozí. Jedná se o: vestibulární vnímání (tedy vnímání rovnováhy), taktilní vnímání (tj. povrchové vnímání) a proprioceptivní vnímání (tedy vnímání hloubkové).

V rámci semináře jsme se více – hlouběji – zabývaly smyslem těchto třech způsobů vnímání, jak rozpoznat, zda je potřeba více těchto vjemů nebo méně, také jsme se zabývaly činnostmi, aktivitami, které tyto smysly více stimulují. Kromě rozsáhlé prezentace jsme shlédly i několik videí, a nakonec následovala i ukázka pomůcek, které se při práci s SI používají.

Metoda SI nám dává nový pohled na možnosti stimulace dětí s různým zdravotním postižením. Lektorka má několikaleté zkušenosti s touto metodou a dokázala nám odpovědět na otázky z naší praxe, za což jsme byly velice rády.

Mgr. Miroslava Francová, CDS Tamtam, poradkyně Rané péče pro Moravu a Slezsko

KALENDÁŘ VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ V RÁMCI PROJEKTU PROFESIONALIZACE ASOCIACE PRACOVNÍKŮ V RANÉ PÉČI, z. s. (JARO 2018)

ÚVOD DO PRÁCE S JEDNOTLIVCEM A RODINOU V KONTEXTU SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

8.–9. března 2018 (po oba dny od 9.00 do 17.00)

Diakonická akademie s. r. o.

Belgická 22, 120 00 Praha 2

Anotace: Na kurzu dostanete základní informace z teorie systemického přístupu propojené s tím, jak je využívat při práci s klienty. Získáte informace k tomu, co je důležité při tvorbě respektujícího vztahu s klienty. Dále získáte informace k tomu, jak vést partnerský rozhovor s klientem, který je důležitý pro tvorbu společné dohody o spolupráci, která je rámována individuálním plánem s klienty. Vyzkoušíte si na sobě účinek malé sekvence otázek partnerského rozhovoru a také si vyzkoušíte takový rozhovor vést. Dále se můžete zamyslet nad sebou samými, svojí prací s klienty a získáte povědomí o důležitosti práce se sebou, když pracujete s jinými.

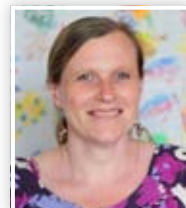
Pro koho je kurz určen: poradkyně rané péče (členských i nečlenských pracovišť)

Co vám kurz přinese: Budete si moci na sobě vyzkoušet způsob práce, který bude obsahem teoretické části, protože kurz bude veden metodami, které vám lektorka bude doporučovat pro práci s klienty. Kurz bude reagovat na individuální očekávání účastníků, bude probíhat interaktivní formou, v příjemné spolupracující atmosféře.

Lektorka: Mgr. Svetlana Pokorná-Vrablecová

Vystudovala PdF UK v Bratislavě obor sociální práce. Pracovní zkušenosti získala hlavně v přímé práci s lidmi s duševním onemocněním v organizaci, kde pracovala jako vedoucí tréninkové kavárny a posléze na pozici personalistky sdružení.

V současné době pracuje jako supervizorka, koučka a lektorka vzdělávacích programů pro neziskové

organizace, které pracují s různými cílovými skupinami. Také pracuje jako vedoucí Sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v Centru pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.

SENZORICKÁ INTEGRACE

20. června 2018 (od 9.00 do 17.00)

Diakonická akademie s. r. o.

Belgická 22, 120 00 Praha 2

27. června 2018 (od 9.00 do 17.00)

V budově Oblastní unie neslyšících

Jungmannova 25, 779 00 Olomouc

Anotace: Senzorická integrace (SI) je metoda vypracovaná ergoterapeutkou A. J. Ayres. Na SI lze nahlížet jako na teorii, jako na schopnost centrálního nervového systému a také na metodu/terapii. SI je schopnost CNS třídit, organizovat, zpracovávat smyslové podněty z vnějšího prostředí a z vlastního těla a přiměřeně na ně reagovat. Pokud funguje SI, přiměřené chování a učení (v tom širším smyslu) je přirozeným následkem. U některých dětí se objevují různé obtíže ve zpracovávání podnětů tzv. dysfunkce SI, které mohou mít za následek potíže v různých oblastech: řečového a motorického vývoje, potíže v koordinaci, nepřiměřené reakce na podněty, problémy s pozorností, hyperaktivita, impulzivita, potíže v učení, problémy v chování, interakci a ve hře. Tyto dysfunkce se objevují jak u dětí s postižením, tak u dětí s nerovnoměrným vývojem. Cílenou stimulací taktilního, proprioceptivního a vestibulárního vnímání lze podpořit u dítěte schopnost SI, aby umělo lépe organizovat podněty z okolí, lépe na ně reagovat.

Pro koho je kurz určen: poradkyně rané péče (členských i nečlenských pracovišť)

Co vám kurz přinese: Cílem kurzu je poskytnout sociálním pracovníkům a pracovníkům v sociálních službách základní znalosti o senzorické integraci, jejím významu, o projevech a důsledcích dysfunkcí. Poskytnout základní poznatky o metodě SI, o využitelných pomůckách a ukázat jim některé vhodné aktivity na podporu procesu SI u dětí. Je využitelná v oblasti rané péče a také u ostatních dětí s různým druhem postižení. Cílem je rozšířit povědomí a znalosti o této metodě i do ostatních oblastí pomáhajících profesí.

Lektorka: PaedDr. Jana Hřčová, Ph.D., držitelka mezinárodního certifikátu Snoezelen – Mezinárodní doplňková kvalifikace Snoezelen ISNA-mse

Působí na Spojené škole (ŠZŠ) v Ružomberku jako pedagog vykonávající specializovanou činnost s důrazem na žáky s autismem a žáky s vícenásobným postižením a jako odborná asistentka na Katedře

speciální pedagogiky na Pedagogické fakultě Katolické univerzity v Ružomberku. Je spoluautorkou první monotematické recenzované publikace o koncepci Snoezelen ve slovenském jazyce. Věnuje se problematice vzdělávání jednotlivců s mentálním a vícenásobným postižením a možnostem využívání Snoezelenu u různých cílových skupin. Je odbornou garantkou vzdělávacích aktivit občanského sdružení 3lobit. Absolvovala magisterské studium speciální pedagogiky na Masarykově univerzitě v Brně, kde ukončila rovněž doktorandské studium s titulem Ph.D. Je členkou ISNA (International Snoezelen Association).

JAK DOBŘE VYBRAT, ZAUČIT A HODNOTIT ZAMĚSTNANCE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

15.–16. května 2018

Místo bude upřesněno do konce února.

Anotace: V rámci kurzu získají účastníci řadu dovedností potřebných pro výběr, zaškolování a hodnocení zaměstnanců. Klademe důraz na propojení těchto tří procesů a na jejich přímou souvislost s požadavky na žádoucí chování pracovníka. Kurz obsahuje řadu praktických cvičení a modelových situací, na kterých účastníci získávají a kultivují vlastní dovednosti při výběru, zaškolování a hodnocení zaměstnanců. Nechybí ani nezbytná teorie a tipy a triky.

Pro koho je kurz určen: pro vedoucí pracovníky služby raná péče

Co vám kurz přinese:

Naučíte se napsat inzerát, který naláká ty pravé zájemce o práci.

Naučíte se postavit výběrové řízení, které vám pomůže poznat, zda je pracovník vhodný pro danou pozici.

Naučíte se základní principy pro zaučování.

Dozvíte se, jak dobře nastavit systém hodnocení pracovníků tak, aby směřoval k rozvoji vašich lidí.

Naučíte se vést hodnotící rozhovor.

Lektor: Mgr. Jan Kostečka je profesionální konzultant, který se ve vzdělávací agentuře TUDY-TAM věnuje poradenství při rozvoji a tvorbě strategie organizací, řešení manažerských problémů, případové, týmové i individuální supervizi. Jeho specializací jsou supervize pro manažerské týmy a manažery na vrcholných pozicích. Za ty roky, co se odpovědně noří do zákoutí řízení různých organizací, dokáže nadchnout svojí energií, posunout vás v náročných situacích, vydržet i těžké věci a taky si z toho dělat legraci. Zajímá ho, co je tady a teď. Budoucnost vaší organizace vidí téměř výhradně strategicky dobře.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ PRO VEDOUcí PRACOVNÍKY ČLENSKÝCH ORGANIZACÍ APRP III

29.–30. května 2018

Místo bude upřesněno do konce února.

Program workshopu

PRVNÍ DEN

- prezentace pracovních skupin/revize aktivit, které se již v rámci půl roku běhu strategie realizovaly
- akční plány na další roční období
- doformulování zbývajících dlouhodobých cílů, které doposud nebyly ve strategii jasně pojmenovány/naplňovány

DRUHÝ DEN

setkání s řediteli členských organizací

Dopoledne:

- prezentace výstupů ze strategie ředitelům organizací
- kulaté diskusní stoly na téma: jaké jsou vaše potřeby od APRP, jaké jsou vaše možnosti, jak do APRP přispívat, v čem je pro vás APRP důležitá

Odpoledne

- výstupy od ředitelů zakomponovat do strategie
- vyhodnotit, jestli je strategie dostačující podklad pro práci manažera, kterého bude APRP hledat

Obsah workshopu

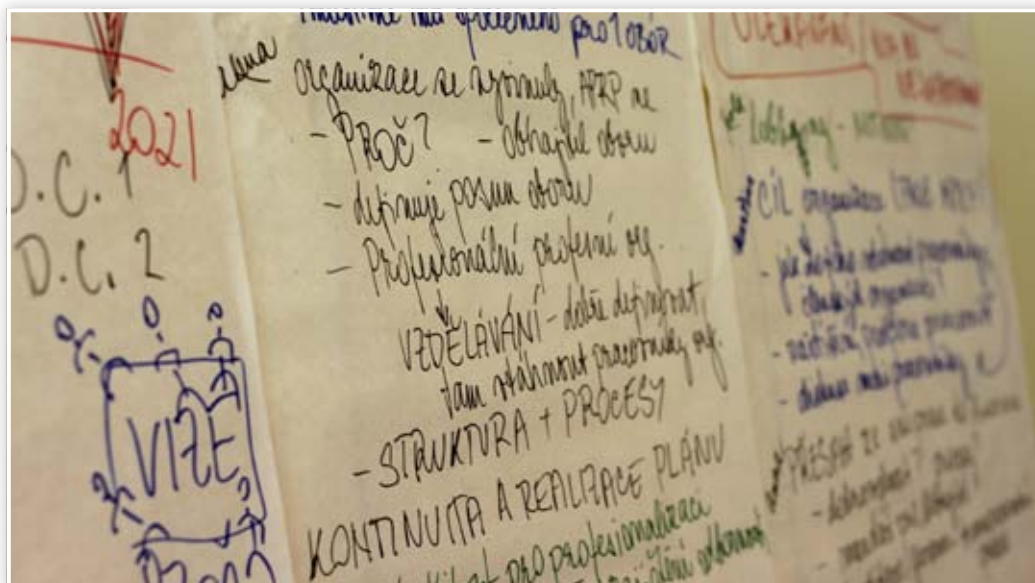
- Revize strategického dokumentu, který vznikl v rámci prvních dvou setkání nad strategickým plánováním.
- Tvorba aktuálních akčních plánů, které zohlední stávající situaci – rozpracování dlouhodobých cílů do konkrétních kroků pro rok 2018 (potenciálně 2019).
- Vnesení hodnot do života APRP – tento blok bude rovněž inspirovat, jak s hodnotami pracovat v jednotlivých členských organizacích.

Pro koho je workshop určen: pro vedoucí pracovníky služby raná péče členských organizací APRP

Lektorka: MgA. Irena Swiecicki, lektorka, konzultantka a koučka s 15letou praxí. Proškolila cca 5000 účastníků kurzů. Původním povoláním divadelní režisérka (pracovala v divadle Komedie, Činoherním studiu, Alfrédovi ve dvoře) a vystudovaná zpěvačka se specializuje na prezentační a vyjednávací dovednosti, práci s hlasem, řeč těla, lektorské dovednosti a komunikaci. Díky letité divadelní praxi je schopna odhalit každý detail ve vystupování a poskytnout jedinečnou zpětnou vazbu. Zároveň při kurzech s účastníky vytváří prezentace přímo na míru dle jejich schopností. Zaměřuje se rovněž na trénink metod zvládání stresové zátěže a školení s tím spojená. Několik let koučuje manažery především ze sféry sociálních služeb a úřadů (MHMP, MKČR). V koučování se zaměřuje především na koučování k výkonu a zkvalitňování vztahů nejen na pracovišti. Je hlavní lektorkou a garantkou kvality Manažerské akademie MKČR. Je členkou britského Institutu pro leadership a management a je jeho akreditovaným koučem 5. stupně (ze 7). Je garantkou a hlavní lektorkou půlročního rekvalifikačního kurzu se zaměřením na fundraising při Spiralis, o. s.

*Mgr. Petra Verdis, koordinátor projektu
Profesionalizace Asociace pracovníků
rané péče, z. s.*

CENTRUM PRO DĚTSKÝ SLUCH TAMTAM, o. p. s.

HISTORIE A SOUČASNOST CENTRA PRO DĚTSKÝ SLUCH TAMTAM, o. p. s.

Organizace vznikla v roce 1990 pod názvem Federace rodičů a přátel sluchově postižených, o. s., z iniciativy rodičů dětí s těžkým sluchovým postižením, kteří se snažili obhajovat a prosazovat zájmy svých dětí. Především usilovali o lepší podmínky pro vzdělávání svých dětí tak, aby bylo plnohodnotné a děti měly možnost se rozvíjet podle svých schopností nezávisle na tom, jaký jazyk v komunikaci preferují. Inspiraci rodiče čerpali ze zahraničních zkušeností, zahraniční odborné literatury i od neslyšících lidí.

Situace pro děti se sluchovým postižením byla v té době velmi nepříznivá: nebyl akceptován znakový jazyk jako plnohodnotný komunikační prostředek, ve školách byla používána výhradně orální vzdělávací metoda, rodiče byli nuceni dávat své děti už v předškolním věku do internátních škol, které byly rozděleny podle závažnosti sluchového postižení a měly redukováné osnovy. Na vysokých školách se pedagogové učili, že sluchové postižení je zákonitě provázané s mentálním postižením a děti se sluchovým postižením nejsou schopné abstraktního myšlení. Bohužel i v oblasti kompenzačních pomůcek byla situace neuspokojivá, děti dostávaly krabičková sluchadla, která byla velmi nekvalitní, neexistovala digitální sluchadla ani kochleární implantáty.

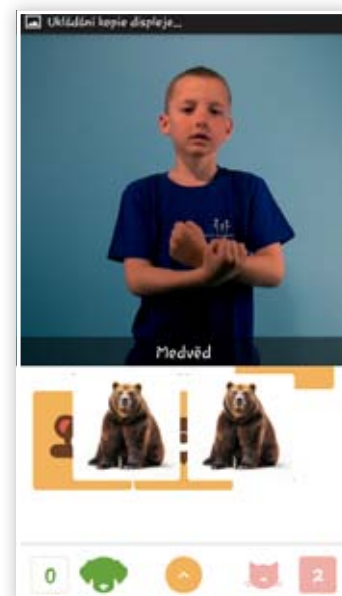

PRVNÍ ETAPA 1990–1994

Krátce po svém vzniku se Federace stala členem mezinárodní rodičovské organizace FEPEDA, jejímž členem je dosud. V prvním období svého fungování se členové Federace zaměřili na zvýšení informovanosti odborné i laické veřejnosti o sluchovém postižení, založili Informační centrum s knihovnou zaměřenou na sluchové postižení, věnovali se překladatelské, publikační a vydavatelské činnosti. Knihovna je dosud unikátem v ČR, čítá více než 4000 titulů. Další aktivity byly orientovány na přípravu tehdejšího zákona o znakové řeči, na změnu odborného názoru na problematiku sluchového postižení. Mezi první nabízené služby patřila speciální psychologická poradna pro neslyšící s psychology s výbornou znalostí znakového jazyka.

DRUHÁ ETAPA 1995–2000

Organizace se začíná profesionalizovat. V roce 1995, po neúspěšné snaze přesvědčit alespoň jednu ze tří pražských škol pro neslyšící o potřebě otevřít minimálně jednu třídu, kde by byl vyučovacím jazykem znakový jazyk, zakládá Federace vlastní Bilingvní školu pro

děti se sluchovým postižením, kde je k výchově a vzdělání využívána bilingvální metoda, která byla úspěšná v severských zemích i v USA. V roce 1998 je prosazen a přijat zákon o znakové řeči, který zajistil rodičům právo na bezplatné kurzy znakového jazyka. Federace vydává odborný časopis INFO-Zpravodaj.

Pracovníci se věnují přípravě zákona o sociálních službách, účastní se konferencí, pracují na standardech rané péče. V roce 1999 začíná Federace poskytovat službu rané péče v rámci celé České republiky. Poskytuje i další služby – odborné sociální poradenství, velké množství kroužků a volnočasových aktivit pro děti, víkendové a týdenní pobyty pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením, pořádá velké kulturně osvětové akce pro slyšící i neslyšící publikum, realizuje projekty zaměřené na integraci dětí se sluchovým postižením, na zavedení celoplošného screeningu sluchových vad, na vzdělávání zdravotnického personálu v oblasti komunikace se sluchově postiženým pacientem. Rozšiřuje se tým odborníků, kteří se věnují odborné činnosti, zapojují se do pracovních skupin při ministerstvech. I nadále je velmi významná vydavatelská a publikační činnost, jejíž výstupy jsou moderním studijním materiálem pro budoucí odborníky. Organizace získává respekt a své stabilní místo v oblasti péče o děti se sluchovým postižením.

TŘETÍ ETAPA 2001–2006

V tomto období došlo k další profesionalizaci organizace. V souladu s celospolečenskými změnami se mění i přístup rodičů, kteří mají především potřebu čerpat kvalitní služby, nikoli potřebu se sdružovat. Členská základna je aktivní jen v rámci nabízených aktivit. Je přijat zákon o sociálních službách, na jehož prosazení se Federace podílela. Významně přibývá klientských rodin. Je vybudováno a otevřeno Středisko rané péče v Olomouci. Služby jsou rozšířeny a plnohodnotně poskytovány ve všech krajích České republiky. Společným výzkumem, šetřením a dalšími aktivitami je navázána spolupráce s pediatry, foniatry a dalšími odborníky. Jsou realizovány významné projekty zaměřené na vzdělávání a kvalitu života osob se sluchovým postižením. Federace je jedním z iniciátorů vzniku Asociace pracovníků v rané péči, stabilizuje se její postavení jediného celostátního poskytovatele služeb rodinám s dětmi se sluchovým postižením.

ČTVRTÁ ETAPA 2007–2013

Federace v roce 2007 registruje dle zákona čtyři sociální služby. Pro poskytování sociálně aktivizačních služeb vytváří nová pracoviště v Ostravě, v Liberci a v Pardubicích. Nabízí ucelený komplex sociálních, poradenských a informačně vzdělávacích služeb pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením. Ročně využívá služeb Federace 400–500 rodin s dětmi se sluchovým postižením a více než 2000 individuálních klientů. Organizace realizuje řadu významných víceletých projektů s celospolečenským dopadem, dotovaných z evropských strukturálních fondů nebo od významných nadačních fondů. Projekty se orientují na prosazení celoplošného screeningu sluchových vad, na zkvalitnění rehabilitace a rozšíření možností integrace dětí se sluchovým postižením. I nadále se věnuje informační a osvětové činnosti, natáčí čtyři dokumentární filmy, vyvíjí aplikaci pro chytré telefony „Znakujte s námi!“, která o rok později získává 3. místo v soutěži Aplikace

roku. Nadále organizuje velké kulturně osvětové akce tlumočené do znakového jazyka. Pro podporu svých aktivit získává významné osobnosti z kulturního, vědeckého i politického života.

V roce 2013 se organizace zásadním způsobem transformuje, sociální služby se oddělují od členské základny. Občanské sdružení mění svou právní formu a stává se obecně prospěšnou společností, historie organizace a její IČO zůstává zachováno, mění se název organizace na Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.

NOVÁ ETAPA OD ROKU 2014

Od roku 2014 vystupuje organizace pod novým názvem, prohlubuje spolupráci s neonatologiy a foniatry, usiluje o systémovost a standardizaci v péči o děti se sluchovým postižením i v oblasti zdravotnické. Intenzivně pracuje na mezioborové spolupráci. Realizuje další velké projekty, vyvíjí aplikaci pro tablety určenou na rozvoj komunikace dětí, vydává nové knihy pro rodiče i odborníky. Realizuje nové projekty naplňující základní poslání organizace „obhajovat a prosazovat zájmy dětí se sluchovým postižením“. Činnost organizace se zaměřuje, mimo standardizovaných sociálních služeb, na oblast diagnostiky, kompenzace sluchové vady, rehabilitace i integrace dětí do běžné společnosti.

Strategické cíle organizace jsou zaměřeny na prohlubování kvality služeb, na doplnění komplexu služeb Centra tak, aby obsahoval vše, co rodiny s dítětem se sluchovým postižením potřebují. V celospolečenském rozměru usiluje o větší informovanost odborné i laické veřejnosti o problematice sluchového postižení, o potřebách dětí i dospělých se sluchovým postižením a o zpřístupňování všech oblastí běžného života, tedy o bezbariérové zdravotnictví, kulturu, školství, sport a systémové zajištění podpory rodin s dítětem se sluchovým postižením ve všech regionech České republiky. Každé dítě má nárok na včasné vyšetření sluchu, na včasnou a stejně kvalitní diagnostiku sluchové vady, na kompenzační pomůcku odpovídající současným celosvětovým standardům, na odpovídající rehabilitaci i vzdělání zohledňující jeho individuální potřeby. Komplexní péče není celostátně systémová, bohužel vykazuje mnoho nedostatků, rodiče jsou si však stále více vědomi práv svého dítěte i svých a snaží se je naplnit. V tom je naše organizace bude i nadále podporovat.

Zakladatelem Federace rodičů a přátel sluchově postižených, o. s., byl Ing. Jaroslav Hrubý, CSc.

Ředitelkou Bilingvální školy pro sluchově postižené a zakladatelkou rané péče i dalších sociálních služeb pro sluchově postižené Centra pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., je Mgr. Jana Fenclová.

*Mgr. Jana Fenclová,
ředitelka Centra pro dětský
sluch Tamtam, o. p. s.
Jana Hrmová, DiS.*

RANÁ PÉČE PRO RODINY DĚTÍ S POSTIŽENÍM SLUCHU

Největším registrovaným poskytovatelem rané péče pro rodiny dětí s postižením sluchu v ČR je **Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.**, který poskytuje služby ze svých dvou pracovišť – **Raná péče Čechy (se sídlem v Praze)** a **Raná péče pro Moravu a Slezsko (se sídlem v Olomouci)** na celém území Česka kontinuálně od roku 2001. Klienty rané péče Tamtamu jsou převážně rodiny s dětmi se sluchovým postižením (80 %), dále rodiny s dětmi s kombinovaným nebo s duálním postižením. Klienty mohou být také rodiny, ve kterých jsou rodiče sami neslyšící, pokud má dítě vadu sluchu. V tom případě do rodiny dojíždí poradenský pracovník, který na dobré komunikační úrovni ovládá znakový jazyk.

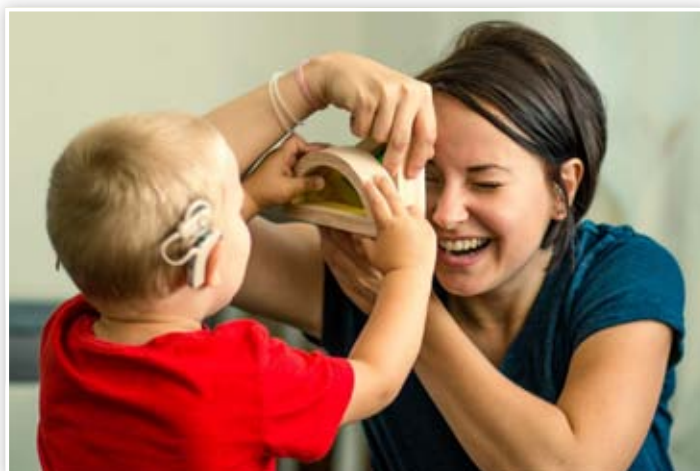
CO RANÁ PÉČE CENTRA PRO DĚTSKÝ SLUCH TAMTAM RODINÁM NABÍZÍ

Stejně jako u všech dalších poskytovatelů služby rané péče, kteří se řídí standardy a zákonným rámcem této sociální služby, je hlavním cílem a náplní naší práce dlouhodobé poskytování terénních konzultací v rodinách dětí se sluchovým postižením ve věku do sedmi let. Veškeré činnosti směřují k podpoře rodiny jako takové a podpoře vývoje dítěte, zejména v oblastech, které jsou ohroženy jeho postižením. V případě sluchového vnímání se jedná především o možnou komunikační a z toho následně plynoucí sociální a rozumovou depri-vaci (se všemi budoucími důsledky v oblasti vzdělání, uplatnění, partnerských vztahů apod.), způsobenou nedostatkem komunikačních podnětů, ať již ve formě orální nebo vizuální. Konkrétní náplň jednotlivých konzultací se rámcově řídí **dohodou o spolupráci** (individuálním plánem), která vždy záleží na aktuální potřebě konkrétní rodiny, na tom, co rodina právě řeší, co ji trápí, jaké informace v danou chvíli potřebuje, a jaká je aktuální vývojová úroveň dítěte. To znamená, že hned od počátku se poradce snaží rodičům předat informa-

ci o tom, že v rámci spolupráce je podpora jich jako rodičů stejně významná jako podpora samotných dětí, protože obě tyto strany se vzájemně ovlivňují. A také vědomí, že pro nejlepší vývoj dítěte jsou stejně důležití oba rodiče, oba se mohou stejným dílem spolupráce v rámci rané péče podílet. Identifikace potřeb a jejich definice v jednotlivých oblastech podpory služby rané péče je obsahem dokumentu **Karta potřeb uživatele**, se kterou jsou klienti seznámeni při vstupu do služby a kterou společně s poradcem využívají při formulování cílů v Dohodě o spolupráci.

PODPORA RODINY VYCHOVÁVAJÍCÍ MALÉ DÍTĚ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Sdělení diagnózy sluchového postižení dítěte znamená pro většinu rodin šok, který jen pomalu a postupně překonávají. Proto je úkolem RP v tomto období především podpora rodičů a dalších členů rodiny, hledání zdrojů pomoci, poskytnutí výhledu do budoucna i představy o tom, jak v naší společnosti žijí dospělí lidé se sluchovým postižením. Rodiče se často již v tomto období ptají na věci týkající se blízké i daleké budoucnosti: *Jak se spolu domluvíme? Budeme se učit znakový jazyk? Naučí se mluvit? Může řídit auto? Najde si dívku/chlapce? Jaké budou možnosti jeho vzdělání a pracovního uplatnění? Nebudou se mu ve škole smát?*

Poradce se jim snaží především předat přesvědčení, že diagnóza by neměla mít vliv na jejich vztah k dítěti, že je potřeba zůstat v první řadě rodiči a vnímat dítě jako osobnost, jejíž hlavní charakteristikou není skutečnost, že špatně slyší. Dokud rodiče neprojdou touto první fází, nejsou obvykle schopni se svým dítětem přirozeně a efektivně komunikovat a mají problémy i s řešením běžných výchovných situací v rodině. Při práci se poradci rané péče metodicky opírají o dokument **CDS Metodika práce s rodinou s dítětem se sluchovým postižením**, která obsahuje doporučené postupy pro tuto oblast.

Většina rodin se setkává se sluchovou vadou u svého dítěte poprvé v životě. Rodiče nevědí nic o diagnostice a rehabilitaci sluchu, o možnostech kompenzace, o logopedii, ani o různých způsobech komunikace. Úkolem poradce je poskytovat jim všechny informace, které potřebují a podávat je takovou formou a takovým tempem, které je daná rodina schopna vstřebat. K jednotlivým tématům se s rodiči opakovaně vrací, vyhledává informace v literatuře, na internetu, u dalších odborníků. Snaží se společně s rodiči probírat a vysvětlovat výsledky vyšetření, na což často nebývá v ordinaci lékaře dostatek času. Důležitou a oceňovanou rolí poradce je i určitá koordinace různých doporučení poskytovaných rodině mnohými odborníky a institucemi (foniatr, logoped, neurolog, speciálně pedagogické centrum, předškolní zařízení). Poradce může také rodinu, pokud si to přeje, doprovázet na různá vyšetření nebo jednání.

PODPORA VÝVOJE DÍTĚTE RANÉHO VĚKU SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Nedílnou součástí práce poradce v rodině je hra/práce s dítětem v jeho přirozeném prostředí. Podle vývojové úrovně daného dítěte se poradce zaměřuje na rozvoj důležitých vývojových oblastí, zejména sociální, rozumové, motorické a komunikační. Při výběru všech činností vychází ze současné vývojové úrovně dítěte, která je dána jeho aktuálním věkem, velikostí sluchové vady a kvalitou její kompenzace, případně jiným zdravotním problémem. Cílem je, aby se dítě harmonicky rozvíjelo a aby před nástupem do školy dosáhlo vývojové úrovně svých slyšících vrstevníků. Poradce nepracuje za rodiče, ale přirozeným způsobem jim modeluje způsob, jak mohou své dítě rozvíjet a komunikovat s ním v běžných každodenních situacích.

V oblasti sluchového vnímání vede rodiče k systematickému sledování reakcí dítěte na zvukové podněty, jejich porozumění, zařazování a třídění, a dále k zaznamenávání pasivního porozumění pojmům a slov mluve-

né řeči. **V oblasti vývoje komunikačních dovedností a řeči** pak poradce společně s rodiči hledá optimální způsob komunikace tak, aby dítě vždy dostalo informace v dostačujícím rozsahu, přiměřeně k věku a jeho aktuálnímu schopnostem, a aby si budovalo pojmovou zásobu jako základ budoucí slovní zásoby. K získání dostatečného množství pojmů se využívá všech smyslů, kromě sluchu ještě hmatu a především zraku. Vizuelní podněty, mimika, gesta a znaky znakového jazyka jsou zejména v počátečních obdobích významnou součástí rehabilitace dětí se sluchovým postižením a výrazně tento proces urychlují. Pro podporu nábídky znakové zásoby, vhodné pro věkovou skupinu nejmenších dětí, vyvíjí Tamtam množství aplikací využitelných v tabletech nebo telefonech. Nejrozšířenější je aplikace **Znakujte s námi**, obsahující téměř 1500 základních slov ve znaku pro komunikaci rodičů a dalších osob s malými dětmi se sluchovým postižením.

Ve své každodenní praxi využívají pro sledování vývoje dětí poradci rané péče Centra pro dětský sluch Tamtam **INTEGROVANÉ VÝVOJOVÉ ŠKÁLY**. Materiál je určen pro orientační sledování dítěte se sluchovým postižením od narození do 4 let věku v těchto základních oblastech: *sluchové vnímání, receptivní a expresivní řeč, receptivní a expresivní znaky znakového jazyka, hlas a výslovnost, rozumový vývoj a sociální komunikace*. Spolu s rodiči pak pokroky v pravidelných intervalech zaznamenávají a společně hodnotí. Smyslem využívání Integrovaných vývojových škál v práci poradce je systematická sledování vývoje dítěte v daných oblastech, měřitelnost jeho individuálních pokroků a možnost soustředit se spolu s rodiči na podporu konkrétních oblastí vývoje dítěte, pokud škály odhalí výraznější disproporce v jednotlivých vývojových oblastech. Pro větší přehlednost je možné výsledky zachytit pomocí grafického záznamu. Jak jsme již uváděli, na vývoj dítěte se sluchovým postižením má zásadní vliv včasné přidělení kompenzační pomůcky (nejprve sluchadla nebo případně

později kochleárního implantátu, pokud to sluchová vada dítěte vyžaduje). Proto se u dítěte se sluchovým postižením rozlišuje tzv. věk kalendářní (datum narození) a tzv. věk sluchový (datum prvního dne použití kompenzační pomůcky), se kterými pracujeme právě při vyhodnocování Integrovaných vývojových škál. Snahou je, aby se sluchový a kalendářní věk v určitém časovém horizontu protnul a dále pokračovaly souběžně, tedy aby se dítě vyvíjelo dál jako jeho slyšící vrstevníci.

Jednotlivé oblasti vývoje dítěte se sluchovým postižením jsou zpracovány formou výčtu dovedností, které v určitém věkovém období zvládá dítě se sluchovým postižením. Nicméně právě sluchový věk dítěte umožňuje vyhodnocování individuálních pokroků dítěte se sluchovým postižením v dané oblasti.

Při práci s Integrovanými vývojovými škálami je zásadní spolupráce s rodinou. Rodič s materiálem může pracovat i mezi jednotlivými konzultacemi, spolu s poradcem se zaměřují na sledování jednotlivých oblastí a vybírají činnosti pro cílenou podporu vývoje dítěte. Kromě Integrovaných vývojových škál mohou poradci rané péče využít další diagnostické materiály, které jsou určeny pro hodnocení sluchového vývoje dětí např. dotazník Little Ears nebo IT MAIS. Se souhlasem rodičů může sluchový vývoj dítěte konzultovat s foniatrem i poradce.

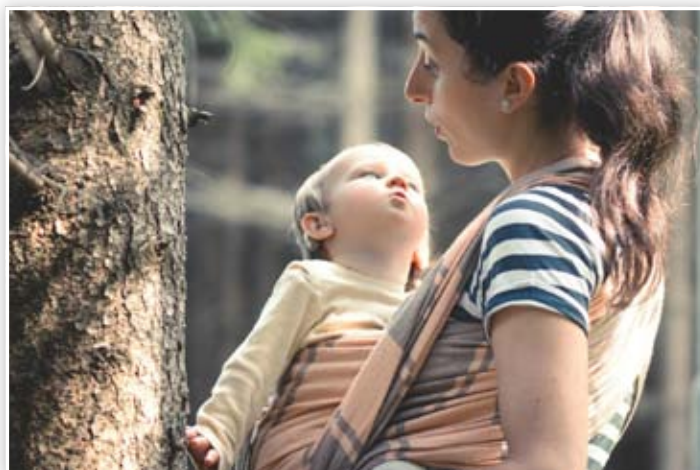
Cílem většiny rodin s malými dětmi se sluchovým postižením je jejich plnohodnotné zařazení do slyšící společnosti, počínaje docházkou do vzdělávacích zařízení hlavního vzdělávacího proudu. V současné době, která nabízí různé možnosti kvalitní kompenzace sluchu, navštěvuje většina klientů rané péče, kteří nemají kombinované postižení, běžné školky v místě bydliště. Poradce rané péče se aktivně účastní diskuzí o optimálním předškolním zařazení dítěte. Mluví s rodiči o tom, jakou mateřskou školku pro dítě vybrat, jaké jsou výhody a nevýhody docházky do různých typů předškolních zařízení, někdy je s rodiči i navštíví. Pedagožkám může poskytnout konkrétní informace o konkrétním dítěti, které obvykle zná již několik let a také jim nabídnout obecná doporučení pro zařazení dětí se sluchovým postižením. Na vyžádání rodiny nabízí školce i možnost náslechu, při kterém se zaměřuje především na sledování a podporu komunikace dítěte s učitelkami a s ostatními dětmi.

JAK RANÁ PÉČE PRO RODINY S DĚTMI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V PRAXI PROBÍHÁ

- Rodina dítěte se sluchovým nebo kombinovaným postižením nás požádá telefonicky nebo mailem o službu. Nikdy nekontaktujeme rodinu sami, ani na žádost lékaře nebo sociálního pracovníka. Vždy

je třeba, aby rodina zájem o služby projevila aktivně. Proto je velice důležitá informovanost mezi odborníky, v tomto případě především mezi pediatry, ORL lékaři a foniatry, kteří rodičům po zjištění diagnózy na ranou péči poskytnou kontakt. Je k tomu možné využít webové stránky, plakáty i letáčky, které raná péče (dále jen RP) pro tyto účely odborníkům nabízí.

- Rodina dostane základní informace o tom, co raná péče nabízí a informaci, že se jí pracovníci RP v nejbližší době ozvou s termínem první konzultace v rodině. V případě, že by mělo pracoviště v danou chvíli v kraji naplněnou kapacitu pro přijímání klientů, nabízí rodině možnost rychlé telefonické nebo ambulantní konzultace ve středisku a situaci řeší během co nejkratší doby (max. 3 měsíce).

- Pracovník prvního kontaktu rodině nabídne termín první konzultace v rodině. Na ní proběhne seznámení s rodinou, zjištění „příběhu dítěte“ a jeho diagnózy a aktuálního stavu kompenzace sluchu. Současně se rodina dozví, jak služba bude probíhat. Společně se domluví na termínu Vstupní konzultace na pracovišti v Praze nebo Olomouci.
- Vstupní konzultace se účastní rodina s dítětem, vedoucí pracoviště a další členové týmu. Společně proberou dotazník, který zjišťuje stav diagnózy, kompenzace a aktuální úroveň dítěte v jednotlivých oblastech, zejména sluchu, řeči a neverbální komunikace. Důležitou součástí je i rozhovor týkající se situace rodičů, jejich otázek, obav a především jejich představy, co by prostřednictvím služby RP chtěli dosáhnout, jaké mají o dalším vývoji svého dítěte a fungování rodiny představy.
- Součástí Vstupní konzultace bývá i tzv. Funkční vyšetření sluchu, které sestává z Vizuelně podpořené audiometrie VPA (obdoba VRA na zdravotnických pracovištích) a z reakcí dítěte na zvukové hračky s přesně určenou hlasitostí a dominantní frekvencí.

U starších dětí je součástí konzultace i ukázka, jak nacvičovat cílené reakce na zvuky, na Dětský percepční test, případně na subjektivní tónovou audiometrii. Výsledkem Funkčního vyšetření sluchu je obvykle orientační audiogram a také krátký videozáznam zaměřený na záznam reakce dítěte na zvukové podněty.

- Klienti jsou seznámeni s tím, že služba bude probíhat na základě jejich zjištěných potřeb, popsaných v dohodě o spolupráci, v délce trvání obvykle jeden rok. Ke konci období se dosavadní spolupráce bude hodnotit a aktualizovat opět na časové období dalšího roku. V případě naplnění potřeb rodiny se pak služba ukončuje.
- Následují pravidelné konzultace v rodině, v prvním období u malých dětí ideálně v intervalu 2–3 týdnů po dobu 6 měsíců, poté frekvence 4–6 týdnů a v závěrečném období 2–3 měsíce. Jedna konzultace trvá v průměru asi 2 hodiny. Vždy závisí na konkrétní domluvě mezi rodinou a poradcem i na aktuálních možnostech daného pracoviště.
- Rodina se na svého poradce může s dotazy obracet telefonicky nebo mailem i mezi jednotlivými konzultacemi.
- Služba rané péče se ukončuje po dohodě s rodinou obvykle 3–4 roky po zahájení spolupráce, u dětí s kombinovaným postižením často až v sedmi letech věku dítěte.

FUNKČNÍ VYŠETŘENÍ SLUCHU DĚTÍ V CENTRU PRO DĚTSKÝ SLUCH TAMTAM

Rozvoj komunikačních a řečových dovedností dětí s využitím sluchu je jedním ze základních požadavků a cílů, se kterými se na nás rodiče v souvislosti s diagnostikou sluchové ztráty svých dětí obrazejí. Rozvíjet kvalitně tyto dovednosti nelze bez optimálního a co nejvyššího získávání sluchových vjemů, které mohou zajistit pouze specificky vybrané a nastavené kompenzační pomůcky (sluchadla, kochleární implantáty, sluchadla pro kostní vedení), které děti využívají pokud možno po celý den. Standardní screeningové vyšetření sluchu dětí již v porodnicích (OAE) v posledních letech stále posunuje věk možného přidělení prvních sluchadel a zahájení účinné sluchové rehabilitace do nižších věkových kategorií. **Období mezi detekcí, diagnostikou a přidělením sluchadel se postupně zkracuje a v současné době již u dětí našich klientských rodin začíná dosahovat doporučeného standardu šesti měsíců věku.**

Vyšetření sluchu nejmenších dětí pomocí tzv. objektivních metod (SSEP, BERA) má pro jejich další vývoj díky své časnosti nesporně obrovský význam. Je však třeba mít také na mysli, že u takto malých dětí a dětí

s nestandardním vývojem se stává, že se výsledky objektivních vyšetření nemusí slučovat s dennodenní zkušeností okolí. Z toho důvodu je vhodné získávat informace o funkčnosti sluchu dětí také z praktických poznatků jejich rodičů z běžného života s dítětem. Další možností, kterou k doplnění celkového obrazu o aktuálních možnostech sluchového vnímání dětí využíváme v rámci našich služeb také my, jsou tzv. behaviorální metody, založené na navození podmíněné reakce dítěte na určitý podnět, v našem případě navození reakce mezi zvukovým a vizuálním. Toto **funkční vyšetření sluchu**, sledování a záznam reakce dítěte na různé zvuky reálných předmětů nebo čistých tónů frekvenčně specifické audiometrie, je nedílnou součástí vstupní konzultace. I když bereme jeho výsledky jako orientační, jsou důležitým vodítkem pro představu, jak (vědomě) vnímají zvuky děti v počátku zahájení naší služby v rodině.

JAKÝM ZPŮSOBEM SE FUNKČNÍ VYŠETŘENÍ SLUCHU PROVÁDÍ A JAK PROBÍHÁ

U malých dětí ve věku od cca 6 měsíců do roku a půl nebo u dětí s kombinovaným postižením pracujeme s metodou **vizuálně posílené audiometrie (VPA)**, tedy **systémem odhadovaného audiometrického vyšetření ve volném poli s vizuální podporou**.

Vyšetření je založeno na navození podmíněné reakce mezi zvukovým a vizuálním podnětem. **Cílem vyšetření je zjistit, při jaké intenzitě zvuku o různých frekvencích dítě otáčí oči za zdrojem světla.** Při měření využíváme převážně warble tónů a zvuků na frekvencích 500, 1000, 2000 a 4000 Hz (běžné frekvence důležité pro poslech hlásek mluvené řeči užívané v ordinacích při subjektivní audiometrii) s intenzitou maximálně 90 dB, někdy zvuků hraček a nástrojů nahraných v počítači.

VPA i s hodnocením pro rodiče trvá maximálně 30 minut. Provádí se v samostatné místnosti bez rušivých prvků. Dítě sedí v dětské sedačce u stolečku v ohnisku zvuku mezi dvěma reproduktory. Pokud to není nezbytně nutné, není rozptylováno žádnými podněty (hračkami, knížkou apod.). Rodiče sedí ze strany v jeho blízkosti. Z druhé strany je pracovník, který dítě před vyšetřením instruuje s ohledem na věk a komunikační schopnosti (u malých dětí pomocí několika jednoduchých gest a slov). Pracovník, který ovládá program sedí na druhém konci místnosti vedle videokamery. Nezbytnou podmínkou pro vyšetření je funkční kompenzační pomůcka. Mimo zorné pole dítěte je světelný zdroj, který je možné ovládat nezávisle a průběžně ho vypínat. Po několika ukázkách zvukového podnětu spolu se světelným se světlo nerozsvítí a sleduje se, zda dítě po zdroji světla pátrá.

Pokud dítě na daný zvuk bezpečně zareaguje, snižujeme hlasitost o 5–10 dB. Postupně je tak tedy možné dosáhnout orientačního zjištění prahu sluchu dítěte. U některých dětí je následně možné vyzkoušet i rozdíl v reakcích bez sluchadel a zjistit tak tzv. ziskovou křivku sluchadel. To je velmi důležité jak u malých dětí, tak u dětí, které díky svému multihandicapu nemohou nebo neumějí dát najevo, co a jak slyší.

Mají-li rodiče zájem, je možné vyšetření opakovat. Opakované funkční vyšetření sluchu pomocí VPA přináší obvykle rychlejší a přesnější výsledky, dítě již nácvikovou situaci zná, pamatuje si ji a rychleji na zvuky reaguje. Je také prvotním nácvikem pro navození cílených, nepodmíněných reakcí.

U starších dětí se již před druhým rokem věku zaměřujeme na **nácvik na subjektivní audiometrii s cílenými reakcemi na zvuky** jako přípravu k naměření validního audiogramu na odborném foniatrickém pracovišti. Toho jsou některé děti schopny podle našich zkušeností již kolem druhého roku věku, tedy výrazně dříve, než se obvykle předpokládá. **Cílem nácviku je, aby dítě poté, co uslyší prezentovaný zvukový podnět, aktivně a bez pomoci dospělého na zvuk zareagovalo, obvykle vhozením korálku do krabičky, navléknutím kroužku, zvednutím ruky, poklepáním na ucho apod.** Metodu nácviku ještě podle reakcí a spolupráce dítěte v průběhu sezení přizpůsobujeme. Používáme obvykle stejné warble tóny předem určené frekvence a hlasitosti, software a technické zabezpečení systému VPA.

Výsledkem celého procesu funkčního vyšetření sluchu dítěte za pomoci vizuálně posílené audiometrie a cílených reakcí na zvuky je dotvoření diagnostické mozaiky, kterou mohou dobře využít jak odborní poradenská pracovníci při směřování činností a postupů rehabilitace s dítětem a rodinou a k porovnání vývoje sluchu dítěte v časových úsecích, tak rodiče, kteří dostávají návod ke sledování sluchového vnímání svých dětí

v domácím prostředí i rozvoji komunikace dítěte. Výsledky VPA a cílených reakcí na audiometrické zvuky mohou využít také odborní lékaři – foniatři k posouzení vhodného nastavení sluchadel a výběru typu kompenzační pomůcky.

Stává se, že reakce na zvuk otočením za zdrojem světla, úsměvem nebo pokusem ukázat ručičkou znak „Svíť“ je pro rodiče prvním zřetelným důkazem toho, že jejich dítě zvuky vnímá a slyší je.

Toto poznání je pro rodiče velkou radostí a povzbuzujícím jejich úsilí.

Více informací o funkčním vyšetření sluchu, službě rané péče, dalších aktivitách a službách Centra pro dětský sluch Tamtam i obecně o problematice sluchového postižení naleznete na našem webovém portálu idetskysluch.cz.

*Mgr. Martina Pěčová,
vedoucí služby
Rané péče Čechy*

*Mgr. Anna Kučerová, Ph.D.,
vedoucí služby Raná péče
pro Moravu a Slezsko*

SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Centra pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., navazují a doplňují služby rané péče. Jsou poskytovány rodinám s dětmi od 0 do 18 let, které se v důsledku sluchového postižení nacházejí v nepříznivé sociální situaci. Mají svoje poslání, cíle, specifickou nabídku a jsou poskytovány na pracovištích v Praze, Ostravě a Pardubicích rodinám z dostupných krajů. Služba má návaznou spolupráci s pracovníky OSPOD, školskými zařízeními a dalšími službami a odbornými pracovišti dle potřeb dítěte a rodiny. Služby jsou poskytovány zdarma, ambulantní a terénní formou.

KOMU JE SLUŽBA URČENA

Sociálně aktivizační služba je určena především rodičům, kteří mají dítě se sluchovým či kombinovaným postižením nebo mají sami sluchové postižení a vyhledávají kontakt s ostatními rodinami, procházejí náročnou životní etapou, hledají oporu v nepříznivé rodinné či sociálně-ekonomické situaci, zajímá je rozvoj jejich dětí, vzájemná komunikace, chtějí poradit, jak dítě připravit na vstup do mateřské či základní školy nebo jak podporovat dítě v průběhu školní docházky. Sociálně aktivizační služby Centra pro dětský sluch mohou využívat i rodiny, které čerpají službu rané péče u jiného pracoviště (např. v Diakonii či EDA cz). Rodiny se o poskytovaných službách dozvídají z webových stránek Centra pro dětský sluch Tamtam, o. p. s., od pracovníků rané péče, z propagace služeb v regionu.

CÍLE

Cílem Sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi se sluchovým a kombinovaným postižením 0–18 let je podpora při vytváření podmínek pro přijetí dítěte s postižením v rodině, posílení sociálních dovedností dětí i rodičů, podpora a posilování vzájemného vztahu a komunikace mezi rodiči a dětmi, podpora při nácviku rodičovských dovedností (př. slyšící rodič – neslyšící dítě, neslyšící rodič – slyšící dítě, apod.), podpora rodiny s dítětem s těžkým smyslovým nebo kombinovaným postižením vedoucí k samostatnosti v péči o dítě, při jeho výchově a vzdělávání, podpora při integraci dítěte (samostatné a sebevědomé fungování dítěte) do slyšící společnosti, zprostředkování kontaktu rodiny se slyšící i neslyšící společností.

1. POSKYTOVAT INFORMACE POTŘEBNÉ K POROZUMĚNÍ SPECIFIKŮM SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ KAŽDÉ KONKRÉTNÍ RODINĚ A TÍM SNIŽOVAT DOPADY SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ NA RODINU
2. POMÁHAT RODINÁM VYROVNÁVAT SE SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM A TÍM UMOŽNIT VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO PŘIJETÍ DÍTĚTE V RODINĚ
3. PODPOROVAT A ROZVÍJET RODIČOVSKÉ KOMPETENCE; PSYCHOMOTORICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE; KOMUNIKAČNÍ, SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ DOVEDNOSTI DĚTÍ A RODIČŮ
4. PODÍLET SE NA SNIŽOVÁNÍ SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ RODIN V KONTEXTU SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ ZPROSTŘEDKOVÁNÍM KONTAKTU SE SPOLEČNOSTÍ, S OSOBAMI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM A S DALŠÍMI RODINAMI V OBDOBNÉ SITUACI

NABÍDKA

Individuální nácvik rodičovských kompetencí a rozvoje dítěte. Ambulantní i terénní rozvoj sociálních a komunikačních dovedností, rozvoj psychomotorického vývoje dítěte, podpora pozitivních vztahů

mezi rodičem a dítětem, rozšiřování slovní a znakové zásoby.

Setkání socioterapeutických skupin pro rodiče a děti. Ambulantní služby zaměřené na vzájemnou interakci rodič – dítě, rozvoj a posílení sociálních dovedností, rozvoj komunikace mezi rodičem a dítětem, rozšiřování slovní a znakové zásoby a vytváření přirozených vztahů mezi dětmi a rodiči. Skupinová setkání jsou rozdělena dle věku dítěte na kategorie: 0–2 roky, 3–5 let, 6–10 let.

Zprostředkování kontaktu s jinými rodinami.

Zprostředkování kontaktu s odborníky z oblasti logopedie, psychologie, speciální pedagogiky. Poradenství pedagogicko-psychologické, odborné sociální poradenství, ORL.

Rozvoj komunikačních dovedností s neslyšícím členem rodiny. Učení se základům specifické komunikace s neslyšícími dětmi či dospělými, základy a rozšiřování slovní a znakové zásoby.

Podpůrná rodičovská skupina pod vedením psychoterapeuta. Služba pro uživatele Sociálně aktivizačních služeb, kde mají rodiče možnost sdílení vzájemných zkušeností a hledání odpovědí na své otázky.

Vzdělávací akce – besedy s odborníky, s dospělými neslyšícími či rodiči neslyšících dětí.

Odborné strukturované programy pro děti zaměřené na rozvoj komunikace, znakové a slovní zásoby, sociálních dovedností, jemnou a hrubou motoriku, rozvoj schopnosti odezírání, dodržování zásad správné komunikace, atd.

Rozsah či forma nabídky se může na jednotlivých pracovištích lišit dle specializace pracovníků a kapacity pracoviště.

HLAVNÍ ŘEŠENÁ TÉMATA

Základní stabilizace, orientace v nepříznivé sociální situaci: orientace v problematice sluchového postižení a rehabilitace sluchu, využití kompenzačních pomůcek, porozumění možným dopadům na život rodiny, znalost rozsahu a typu odborných služeb (foniatrie, logopedie, rehabilitace, apod.)

Posilování rodičovských kompetencí, zajištění péče s ohledem na zdravotní postižení. Porozumění potřebám dítěte, porozumění potřebám dalších členů rodiny, vytváření a posilování funkčních sociálních vazeb v rodině, nastavení a podpora komunikace v rodině.

Kontakt se společenským prostředím, vytváření funkčních sociálních vazeb s vrstevníky a okolím. Podpora rodičů při vedení dítěte k samostatnosti a sociálnímu začlenění, podpora rodičů při nábídku dovedností dítěte orientovat se v běžném prostředí a osobách.

Uplatňování práv a oprávněných zájmů rodiny a dítěte. Využití sociálních dávek, orientace v nárokových dávkách, informace o nadacích a dárkách, základní pomoc při podávání žádostí, doprovod na úřady.

JAK SLUŽBU VNÍMAJÍ UŽIVATELÉ

„V Sociálně aktivizačních službách Tamtam získáváme většinu informací, které se týkají otázek sociálních, integrace, finanční podpory. Máme zde možnost setkání s neslyšícími a jejich zkušenostmi. V neposlední řadě jsou pro nás důležité zkušenosti ostatních rodičů a psychologická podpora. Syn je zde velmi šťastný a má hodně kamarádů.“ (Šárka Filipová, matka osmiletého Ondřeje se středně těžkou nedoslýchavostí)

„Sociálně aktivizační služby Pardubice jsme nejprve začali využívat hlavně za účelem rozvoje znakové zásoby u nás a u syna. Postupem času jsme se odhodlali a chtěli do světa nedoslýchavých a neslyšících proniknout blouběji. To se nám díky Sociálně aktivizačním službám podařilo. Ať už se jednalo o skupinové aktivity pro rodiny stejně starých dětí, besedy pro nás rodiče nebo individuální péči o naši rodinu.“ (Táňa Tesnerová, matka tříletého Tomáše, uživatele BAHY sluchadla)

Bc. Romana Procházková,
vedoucí pracoviště Sociálně aktivizační
služby pro rodiny s dětmi Pardubice

ODBOBNÉ SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ

Vážení čtenáři,
velmi ráda bych Vás seznámila se Sociální poradnou pro osoby se sluchovým postižením a jejich blízké Centra pro dětský sluch Tamtam, o. p. s. Sociální poradna pro osoby se sluchovým postižením a jejich blízké poskytuje odborné sociální poradenství osobám se sluchovým postižením (bez ohledu na rozsah sluchového postižení a druh sluchové vady), jejich rodinám a blízkým z celé ČR. Poradenství je zaměřené např. na poskytování informací, které přispívají k řešení nepříznivé životní a sociální situace uživatele, pomoc při uplatňování práv sluchově postižených. Je poskytováno ambulantní formou jak osobní, tak

telefonickou, e-mailem, sms, nebo prostřednictvím skype. Jedinečnost našich služeb spočívá i v přizpůsobování komunikace individuálním potřebám jednotlivých uživatelů služby (Český znakový jazyk, mluva doprovázená znaky, psaná forma, či zřetelná artikulace v češtině).

Sociální poradna se snaží především o snížení sociálního vyloučení jedinců, rodiny, či skupiny skrze poskytované všeobecné poradenské informační služby ze společnosti. Snažíme se o to, být pomocným článkem v řešení problému klienta, poskytnout rady a všechny dostupné informace a pomoci tak v tíživé situaci klienta.

Naší cílovou skupinou jsou osoby se sluchovým postižením od 11 let věku, které mají občanství České republiky, nebo dlouhodobě pobývají na území České republiky, jejich rodiny a opatrovníci. Rodiče, rodiny a opatrovníci dětí se sluchovým postižením do 11 let věku, kteří mají občanství České republiky nebo dlouhodobě pobývají na území České republiky, jejich rodiny a opatrovníci.

Klienty se obecně mohou stát: osoby s kombinovaným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby v krizi, rodiny s dítětem/děti a senioři.

Při poskytování sociálního poradenství se zaměřujeme na tyto oblasti:

- dávky státní sociální podpory, příspěvek na péči, výhody a slevy pro osoby se sluchovým či kombinovaným postižením,
- kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením,
- pomoc při vyřizování telefonátů, vyplňování formulářů, sepisování a vysvětlování úřední korespondence,
- pomoc v těžkých životních situacích, např. ztráta zaměstnání, bydlení, týrání, zneužívání či další rodinná a pracovní právní problematika,
- informace o vzdělávacích institucích, metodách, kontakty na další instituce.

Mgr. Michala Křiváčková,
sociální pracovnice

MEZIOBOROVÁ SPOLUPRÁCE ODBORNÍKŮ POMÁHÁ

Rodina s dítětem se zdravotním postižením často navštěvuje mnoho odborníků, kteří řeší problém dítěte primárně z pohledu své profese. Proto se může stát, že na rodiče mohou působit jednotlivá doporučení odborníků složitě, nejasně a někdy ne zcela uceleně. Rodiče dostanou od odborníků ze zdravotnictví, sociálních služeb a školství systém doporučení, který není zcela propojený, což je může uvádět do nejistoty a obav, s čím začít a jak postupovat s dítětem dál.

„Rodiče s dítětem dostanou na jedné straně výborovou a profesionální péči ve zdravotnictví, sociálních službách a školství, která však na druhé straně není vzájemně zcela provázána. Nenabízí například pro rodinu možnost vytvoření společného individuálního plánu, který by propojoval všechny úhly pohledu jednotlivých odborníků a sjednotil péči o dítě a rodinu,“ vysvětlila ředitelka EDUCA **Dagmar Machová**.

Ve většině případů záleží na aktivním přístupu odborníků, zda se napříč institucemi propojí.

„Kdybych nebyla v kontaktu například s pracovnicemi Rehabilitačního stacionáře na Nivách, nezjistila bych, že se Lukášek obtížně orientuje v novém prostoru a pravděpodobně má omezené vidění, které je třeba vyšetřit. Díky předání informací jsme společně přišli na možné příčiny dalších problémů,“ uvedla poradkyně rané péče ve Středisku rané péče EDUCO Zlín.

Na základě zkušeností z praxe se tématu mezioborové spolupráce začalo blíže věnovat právě Středisko rané péče EDUCO Zlín. Pro nové poznatky o tomto tématu vyjely poradkyně do zahraniční a v Rakousku a Nizozemí absolvovaly odborné stáže.

Úspěšné zavedení služby mezioborové spolupráce do praxe se již podařilo u dvou případů zlínských rodin s dětmi se zdravotním postižením. Na začátku se setkali odborníci, kteří společně zkonzultovali další postup podpory rozvoje konkrétních dětí. Přítomné byly neuroložka, logopedka, fyzioterapeutka, psychologka, učitelka z MŠ, asistentka z MŠ, pracovnice speciálně pedagogického centra a poradkyně rané péče. Jejich setkání proběhlo na základě předchozího souhlasu rodičů, kterým byly posléze předány výstupy.

„Společná setkání odborníků jsou pro mě jako rodiče velkým přínosem a zjednodušením, protože na setkání si odborníci předávají informace o dítěti přímo mezi sebou. Já jako rodič nikdy nepředám informace například mezi logopedkou a učitelkou v MŠ tak přesně, jako to udělají oni mezi sebou,“ uvedla maminka dítěte.

Obě zainteresované strany zhodnotily spolupráci jako velmi přínosnou a shodly se, že v ní budou pokračovat.

„Tato dvě setkání jsou pouhým začátkem, ještě nás čeká hodně práce, ale jejich zrealizování považuji za velký úspěch,“ řekla **Dagmar Machová**.

Středisko rané péče EDUCO Zlín, z. s., zajišťuje pro rodiny s dětmi se zdravotním postižením (od narození do 7 let věku dítěte) ranou péči. Jedná se o terénní sociální službu, která je pro rodiny a jejich děti do 7 let věku zdarma. EDUCO poskytuje v současné době odbornou pomoc 110 rodinám ve Zlínském kraji. Svou pozornost věnuje dětem s autismem, s mentálním, tělesným a kombinovaným postižením nebo dětem předčasně narozeným.

EDUCO má v plánu pokračovat v další mezioborové spolupráci, jelikož ohlasy ze strany rodičů a odborníků jsou velmi pozitivní. Jak uvedl tatínek dítěte se zdravotním postižením: *„Doporučil bych setkání s odborníky všem rodičům, kteří řeší zdravotní komplikace u svých dětí.“*

Další motivaci věnovat se tomuto tématu s sebou přineslo do České republiky i Setkání odborníků na Modré v prosinci 2017, kam na pozvání EDUCA přijeli odborníci rané péče z Anglie, Portugalska, Nizozemí a Rakouska. Setkání se účastnili i zástupci z řad rodičů a také zástupci Zlínského kraje a Statutárního města Zlín.

Diskutovalo se na téma možností propojení odborníků v resortech zdravotnictví, sociálních služeb a školství. Hovořilo se o finančních a časových možnostech všech zúčastněných stran. Velmi hodnotné byly vstupy odborníků ze zahraničí, kteří ukazovali příklady dobré praxe jejich organizací, které s mezioborovou spoluprací mají již dlouholeté zkušenosti.

Pracovníci EDUCA si velmi váží přítomnosti všech účastníků na Modré a zvláště děkují zahraničním hostům, kteří otevřeně sdíleli své bohaté zkušenosti s tímto tématem.

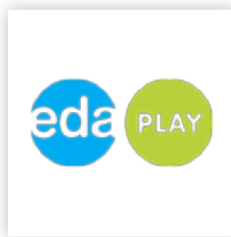
*Mgr. Jana Hunáková,
vedoucí služby Rané péče EDUCO Zlín*

APLIKACE EDA PLAY

Často slyšíme, že tablet malým dětem do ruky nepatří. Souhlasíme s tím, že děti by k počítači neměly být „odkládány“, že rodiče by jim měli být partnery a průvodci i ve virtuálním světě, tak jako jsou v tom skutečném – pak se z počítačové aplikace může stát pomocník, který dokáže rozvíjet schopnosti dítěte tím nejpřirozenějším způsobem – hrou.

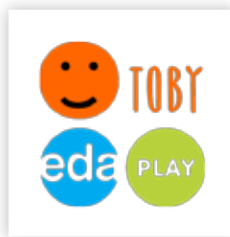
Aplikace z rodiny **EDA PLAY** byly vytvořeny pro děti se zrakovými vadami a kombinovaným postižením. Na jejich vývoji se podílely poradkyně a instruktorky stimulace zraku z EDY, které mají letité zkušenosti s tréninkem zraku a rozvojem jemné motoriky u dětí se specifickými potřebami. Aplikace jsou navrženy tak, aby interaktivní hrou motivovaly dítě ke sledování děje na displeji tabletu a k plnění úkolů. Vizuální i zvukové zpracování aplikace podporují koordinaci ruky a oka. Co je důležité – jednotlivé úkoly lze snadno přizpůsobit schopnostem dítěte tak, aby zažilo radost z úspěšně splněného úkolu a nebylo zbytečně přetěžováno.

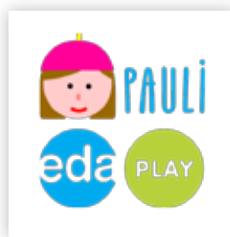
První aplikace **EDA PLAY** vznikla již v roce 2013 a stala se velice oblíbenou pomůckou rodičů u nás i v zahraničí – od uvedení na trh je evidováno přes 2600 stažení. Aplikace umožňuje nastavit 4 úrovně zobrazovaných ilustrací a 4 úrovně obtížností úkolů, které je možné libovolně kombinovat. Hrou nás provází dětský hlas, který nezapomene hráče pochválit za každý úspěch, nebo jej přátelsky povzbudit, když se mu nedaří.

Na základě zpětné vazby od rodičů se organizace EDA rozhodla pustit do vývoje dalších her, které jsou určeny zejména dětem s centrální poruchou zrakového vnímání (CVI) a s dalším kombinovaným postižením. Výsledkem tohoto vývoje byly aplikace inspirované konkrétními klienty organizace, přizpůsobené jejich potřebám.

V dubnu 2016 byla představena aplikace **EDA PLAY TOBY**, která slouží k tréninku zraku a jemné motoriky u nejmenších dětí. Aplikace byla navržena tak, aby vyhovovala Tobíášskovi, patnáctiměsíčnímu chlapečkovi, kterému bylo doporučeno vzhledem ke komplikované zrakové vadě používání brýlí a okluzoru. „Vizuálně zajímavé obrázky a scény v této hře jsou dostatečně barevně výrazné, kontrastní vůči černému pozadí a dostatečně velké, aby dítě zaujaly. Díky jednoduchým dotykům, které zvládne, zažívá dítě úspěch a zároveň je schopno udržet zrakovou pozornost,“ vysvětluje instruktorka stimulace zraku Markéta Skalická. Aplikace má čtyři části: fáze „sleduj, co se děje“ je vhodná pro děti už před šestým měsícem věku. Druhá část aplikace s dotykovými úkoly je určena pro děti, které se začínají zajímat o konkrétní obrázky, tedy kolem jednoho roku věku. Děti se mohou obrazovky dotknout a získají odměnu ve formě zajímavého zvuku hudebního nástroje nebo zvířete. Nově byly do aplikace přidány úkoly typu „Dotkni se a zjisti, co se skrývá ve tmě a v krabici“. Od svého uvedení byla aplikace stažena 3 379× do iPadu a 243× aktivně nainstalována na tablety používající Android (tato verze je na trhu od dubna 2017).

V aplikaci **EDA PLAY PAULI** strávíme den s holčičkou Pauli. Inspirací pro tuto aplikaci byla dívka Pauli, které je nyní 17 let. Její pohybové dovednosti jí neumožňují přesný dotyk, ale velmi ji baví příběhy. Ovládání děje je tak jednoduché, že i dětem s minimální hybností ruky zaručuje radost z úspěchu ve hře. Aplikaci mohou hrát děti v období, kdy začínají vnímat posloupnost děje a rozumět jednodušším příběhům. Plnění úkolů je jednoduché – stačí se kdekoli dotknout

displeje tabletu. Je to důležité proto, aby děti, které mají potíže s koordinací pohybu, byly úspěšné v plnění úkolů a motivované samotným dějem. **EDA PLAY PAULI** je na trhu také od dubna 2016 a doposud byla stažena 849×.

Aplikace **EDA PLAY ELIS** byla inspirována potřebami a zrakovým cvičením holčičky Elišky a tím, co ji baví. Eliška je dítě s CVI. „*Oči Elišky jsou ‚zdravé‘, ale nespolupracují s centrem vidění. Její mozek nespolupracuje s tělem tak, jak by měl, což způsobuje omezení jemné i hrubé motoriky. I tak si chce Eliška brát jako každé dítě,*“ říká její maminka. Aplikace pomáhá dětem s CVI orientovat se ve světě. „*Spolu s Eliškou objevujeme situace a lidi kolem nás. Postupně se ve bře seznamujeme s dalšími členy rodiny Elišky a s jejím kamarádem pomocí jejich charakteristických znaků a aktivit. Kamarád David nosí brýle, dědeček má plnovous, který mu později obolíme. Maminka nosí vlasy zastřižené na ramena a usmívá se. Právě pro děti s centrálním postižením zraku je důležité naučit se najít si charakteristické znaky pro jednotlivé lidi ve svém okolí,*“ vysvětluje poradkyně rané péče Lucie Magerová. **EDA PLAY ELIS** byla od svého uvedení v roce 2017 stažena téměř 600×.

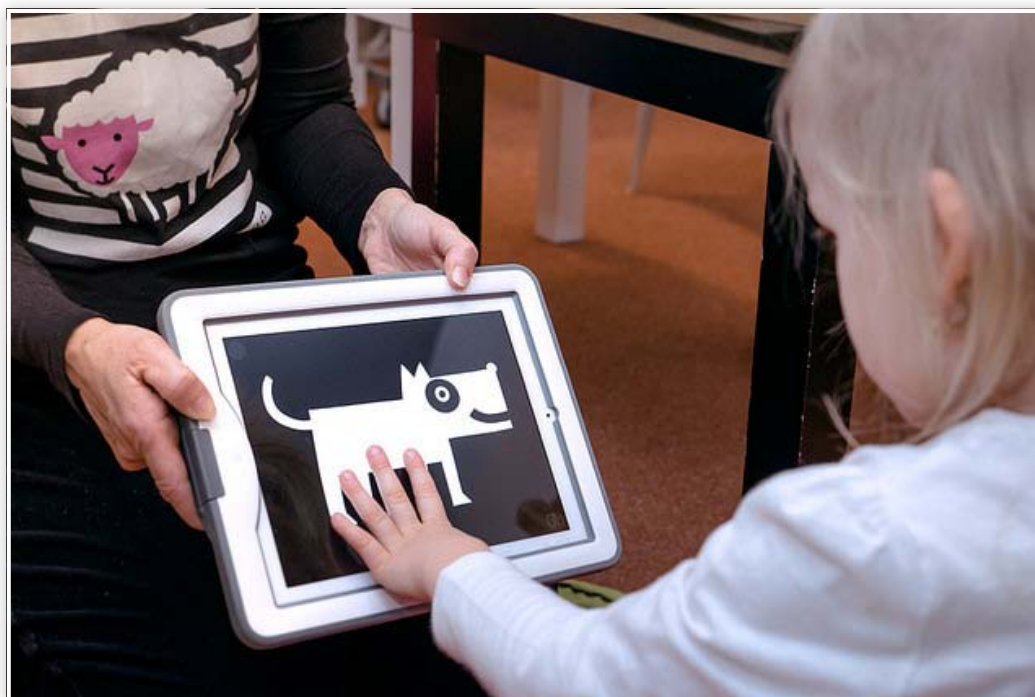

Součástí všech uvedených aplikací je **Simulátor zrakových vad**, pomůcka, která pomáhá rodičům pochopit, jak jejich dítě vidí svět kolem sebe. Aktuálně umí aplikace předvést osm zrakových vad, mezi nimi nystagmus (nekontrolovaný kmitavý pohyb očí) nebo trubicové vidění.

Všechny důležité informace o **EDA PLAY** najdou rodiče na stránkách www.edaplay.cz. Zde mohou získat inspiraci, jak se aktivně zapojit do hry svých dětí, podívat se na videa o použití jednotlivých aplikací **EDA PLAY** a seznámit se s nápady, jak aplikace mohou dětem pomoci lépe poznávat skutečný svět. Na podstránce www.edaplay.cz/aktivity jsou ke stažení pracovní listy, vycházející z aplikací. Děti mohou v omalovánkách vybarvovat zvířátka, která znají z obrazovky tabletu, pomáhat jim najít cestu ven z bludiště, spojovat shodné obrázky nebo vystřihovat postavičky z papíru.

Aplikace **EDA PLAY** jsou určené pro iPady a za mírný poplatek dostupné ke stažení na internetových stránkách iTunes App Store. Aplikace **EDA PLAY TOBY** je zdarma a nyní dostupná i pro Android tablety v internetovém obchodě Google Play.

Mgr. Jana Ježková,
koordinátor osvěty EDA cz

ASOCIACE PRACOVNÍKŮ V RANÉ PÉČI, z. s.

Asociace pracovníků v rané péči, z. s., (APRP) je **celostátní profesní organizace sdružující poskytovatele rané péče**. Členy APRP jsou organizace hlásící se k dohodnuté kvalitě poskytované služby a poskytující ranou péči v souladu s popsanou dobrou praxí.

PROFESIONALIZACE ASOCIACE PRACOVNÍKŮ V RANÉ PÉČI, z. s.

Projekt zahrnuje vybudování nové pevné a funkční koncepce organizace a tvorbu vzdělávacího systému pro specializaci oboru rané péče. Dalším výstupem je analýza kvality služeb, odborný informační bulletin pro členskou organizaci. Projekt ve svém důsledku stabilizuje a posílí fungování členských organizací v regionech, zajistí stejně vysokou odbornou úroveň služby, ověřenou garančním procesem, umožní sdílení dobré praxe a zajistí vysokou kvalitu a účinnost služeb.

Bulletin Asociace pracovníků v rané péči, odborný magazín Asociace pracovníků v rané péči, z. s.
Vlachova 1502/20, 150 00 Praha 5
e-mail: posta.aprp@gmail.com
IČ: 26641933, Číslo účtu: 214873667/0300

Vychází 4× ročně.

Bulletin vznikl v rámci projektu Profesionalizace Asociace pracovníků v rané péči, z. s.,
(Operační program zaměstnanost, r.č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/99_041/0002241)
s finanční podporou z Evropského sociálního fondu.

Redakční rada: Mgr. Jana Fenclová – garant projektu, Mgr. Petra Verdis – koordinátor projektu
Grafické práce, sazba: Ing. Markéta Hovorková